

STEREOTYPE ที่มีอยู่ในสังคม

ในชีวิตประจำวัน มีบ่อยครั้งที่เราพบว่าตัวเราเองรู้เรื่องราวข้อมูลเกี่ยวกับคนใดคนหนึ่ง เพียงแต่เป็นแบบจัดประเภท จัดเป็นพวกเฉย ๆ เท่านั้น

เช่น เราเพียงแต่รู้ว่า คนนั้นเป็นยิวคนหนึ่ง

เป็นตำรวจคนหนึ่ง

เป็นครู

หรือเป็นคนแก่ ฯลฯ เท่านั้น

โดยที่เราไม่รู้เรื่องอื่นเกี่ยวกับตัวบุคคลนั้นเลย หรือรู้น้อยมาก การรู้เพียงเล็กน้อยมักจะมีผลอย่างมากต่อการที่ เราจะรับรู้ (perceive) สรุปรวมยอดเกี่ยวกับบุคคลผู้นั้น

วิธีการตัดสินเอาว่าคุณลักษณะหรือคุณสมบัติบางอย่าง เป็นสิ่งที่มีประจำตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยพื้นฐานการสรุปเช่นนั้น จากเพียงที่รู้ว่าคน ๆ นั้นเป็นชนชั้นระดับไหน หรือมาจากกลุ่มใด หรืออยู่ในประเทศอะไรเท่านั้น การกระทำเช่นนี้เรียกว่า *Stereotyping*

คนแต่ละคนต่างมีคุณลักษณะ คุณสมบัติมากมายแตกต่างกันออกไป แต่สังคมมักจะเลือกเอาเพียงคุณลักษณะหรือคุณสมบัติบางอย่างเพื่อที่จะใช้ช่วยบ่งบอกประเภทหรือช่วยแยกเป็นพวกต่าง ๆ ที่คนเหล่านั้นมีส่วนร่วมกัน โดยไม่สนใจไม่แยแสกับข้อเท็จจริงที่ว่าคนเหล่านั้นต่างก็มีความแตกต่างกัน ไม่ได้เหมือนกันทุกเรื่อง และต่างก็มีคุณลักษณะ มีคุณสมบัติอื่น ๆ อีกหลาย ๆ อย่าง

คุณลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วอาจเป็นเรื่องทางกายภาพ

เช่นอายุ ลักษณะทางเพศ ลักษณะทางเชื้อชาติ ฯลฯ

หรืออาจเป็นเรื่องทางสังคม

เช่นเกี่ยวกับสมาชิกภาพในกลุ่ม ๆ หนึ่ง ในองค์กร หรือความพึงพอใจในเรื่องอาชีพ ศาสนา ในองค์กร ประเทศชาติ ฯลฯ

หรือบางทีคุณลักษณะที่ว่า ก็อาจขึ้นอยู่กับ แบบแผนพฤติกรรมการประพฤติบางอย่างที่เรา อาจเห็นได้เด่นชัด

กลุ่มคนประเภทที่มีความเหมือน ความคล้ายคลึงกันในบางสิ่งบางอย่างก็มักจะถูกคาดคิดว่า จะต้องมีความลักษณะหรือคุณสมบัติส่วนตัวอย่างอื่น ๆ เหมือนกันตามไปด้วย

- เช่น — คิดว่าถ้าเป็นคนอเมริกันเป็นคนสูงงาน และวัดถุนิยมทั้งนั้น
- คนแก่ถูกมองว่าเป็นพวกโง่ช้าโบราณ หัวเก่า อารมณ์บูด
  - นิโกร ถูกรับรู้ว่าจะชอบสนุก ชี้เกียด คดโกง และเชื่อโชคลาง

ได้มีการศึกษา “*Stereotype เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์*” ในหมู่นิสิตมหาวิทยาลัยพรินสตันใน สหรัฐอเมริกา ที่คล้าย ๆ กัน โดย *Katz กับ Braly (ปี 1933) แล้วทำซ้ำอีกโดย Gilbert* ในปี 1951 โดยให้รายชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ พร้อม ๆ กับให้คำที่บรรยายคุณลักษณะส่วนตัวต่าง ๆ (เช่น “ก้าวร้าว” “ฉลาด” ฯลฯ) ให้นิสิต 100 คนทำ ให้แต่ละคนชี้ว่าคุณลักษณะส่วนตัวเหล่านี้ว่าคุณลักษณะใดที่รู้สึกว่าคุณเหมือนจะเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มชาติหนึ่ง ๆ เมื่อเช็คแล้วกลับไปอ่านทวนรายการที่เช็คไว้ใหม่ แล้วให้บ่งบอกคุณลักษณะ 5 ประการที่เขาคิดว่าเป็นลักษณะเฉพาะที่เด่นชัดที่สุดของกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่ม ตัวเลขจากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทั้ง 2 ครั้ง มีปรากฏตามตารางต่อไปนี้

ตาราง เปรอ์เซ็นต์ของจำนวนนักเรียนมหาวิทยาลัยพรินสตันที่ชี้บ่งคุณลักษณะอุปนิสัยที่เห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ มีอยู่อย่างเด่นชัด

	ปี	
	ค.ศ. 1932 (N = 100)	ค.ศ. 1950 (N = 100)
คนอเมริกัน		
ขยันขันแข็ง	84	30
ฉลาด	47	32
วัดถุนิยม	33	37

*Katz, D., & K.W. Braly, Racial Prejudice and Racial Stereotypes. *J. Abnorm. Soc. Psychol.* 1933, 30, 175-193.

*Gilbert, G.M., Stereotype Persistence and Change Among College Students. *J. Abnorm. Soc. Psychol.* 1951, 245-254.

ปี

	ค.ศ. 1932 (N = 100)	ค.ศ. 1950 (N = 100)
ทะเลเอเทรียน	33	21
ไผ่ความก้าวหน้า	27	5
คนอังกฤษ		
น้ำใจนักกีฬา	53	21
ฉลาด	46	29
ธรรมนิยมจัด	34	25
เครื่องประเพณี	31	42
หัวเก่า	30	22
นิโกร		
เชื้อโซคกลาง	44	41
เกียจคร้าน	75	31
ชอบสบาย ๆ	38	17
โง่	38	24
มีหัวทางดนตรี	26	33
พวกยิว		
สุขุม	79	47
งกเงินหรือสินจ้าง	49	28
ขยันขันแข็ง	48	29
ละโมภ	34	17
ฉลาด	29	37
อิตาเลียน		
มีศิลปะ	53	28
หุนหัน	44	19

ปี

	ค.ศ. 1932 (N = 100)	ค.ศ. 1950 (N = 100)
ซึ่งง่าย	37	25
อารมณ์ไว	35	15
มีหัวทางดนตรี	32	22
ชาวเยอรมัน		
มีจิตใจมีหลักเกณฑ์	78	62
ขยันขันแข็ง	65	50
มั่นคง	44	10
ฉลาด	32	32
มีระเบียบ	31	20
ชาวญี่ปุ่น		
ฉลาด	45	11
ขยันขันแข็ง	43	12
ใฝ่ก้าวหน้า	24	2
สุขุม	22	13
ซีโกงมีเล่ห์	20	21
ชาวจีน		
เชื่อถือโชคลาง	34	18
ซีโกงมีเล่ห์	39	4
หัวโบราณ	29	14
เคร่งประเพณี	26	26
รักเชื้อสายผูกพันรั้งกับตระกูล	22	35

ปี

	ค.ศ. 1932 (N = 100)	ค.ศ. 1950 (N = 100)
ชาวไอริช		
ชอบต่อยตี	45	24
อารมณ์เร็ว	39	35
ซื่อสัตย์	32	11
เคร่งศาสนามาก	29	30
ชาวเตอร์ก		
ดูร้าย	47	12
เคร่งศาสนามาก	26	6
ทรยศ	21	3
มักมากในกาม	20	4
โง่เขลา	15	7

มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ Stereotype กันมากมายจากกลุ่มตัวอย่างจากประเทศต่าง ๆ เช่น การศึกษา ของ Buchanan ในปี 1915 ซึ่ง UNESCO เป็นผู้ออกทุน ได้สำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มคน 9 ประเทศ มี เนเธอร์แลนด์ อิตาลี ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส เยอรมัน อังกฤษ เม็กซิโก และสหรัฐอเมริกา พบว่ามี Stereotype กันอยู่ในหมู่คนทุกแห่งดังกล่าวมาแล้ว

Secord กับ Backman เองก็ได้วิจัยลักษณะ Stereotype ที่คนมี ต่อพวกนิโกรเอาไว้ด้วย ได้ตัวเลขซึ่งที่น่าสนใจดังนี้

ตารางที่ 1

ลักษณะชีพัง	คำตอบ (คิดเป็น %)		
	N = 84		
	มั่นใจว่าเป็น ลักษณะประจำ ที่แท้จริงของนิโกร	คิดว่าอาจเป็น ลักษณะเฉพาะ ของพวกนิโกร	คิดว่าไม่ใช่ ลักษณะเฉพาะ ของพวกนิโกร
ผมหยิก	96	2	1
ผิวดำ	94	6	0
ปากหนา	87	13	0
จมูกกว้าง	71	27	1
คิ้วดำ	14	51	34
ตาโปน	13	49	38
กระดูกแก้มนูนเด่น	14	44	42
หูเล็ก	11	48	42

ตารางที่ 2

อุปนิสัยและบุคลิกภาพ	คำตอบ (คิดเป็น %)		
	N = 84		
	มั่นใจเป็นลักษณะ ประจำที่แท้จริง ของนิโกร	คิดว่าอาจ ลักษณะเฉพาะ ของพวกนิโกร	คิดว่าไม่ใช่ ลักษณะเฉพาะ ของพวกนิโกร
เคร่งศาสนาอย่างลุ่มลึก	46	48	6
เชื่อถือโซคลาง	33	52	14
หัวดีร้าย	21	49	30
เจ้าสำราญ	26	50	24
มีน้ำอดน้ำทน	18	52	30
ขี้เกียจ	15	54	31
ขี้โม้	23	36	42
หูตทึง	12	54	34

Stereotype กับ “อคติ”

ข้อพึงระวังถึงก็คือ Stereotype ไม่จำเป็นต้องประกอบไปด้วยลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ดี ไม่น่าพึงพอใจทั้งหมดแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น มี Stereotype อีกมากมายของบุคคลที่จะมีต่อ กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ภายในสังคมกว้างใหญ่นี้ที่เป็นไปเฉพาะในทางดี มีแต่สิ่งล้นเหลือชื่นชมแต่เพียงแง่เดียวก็มี

การวิจัยของ Buchanan (ซึ่ง UNESCO อุดหนุนดังได้นำมากล่าวอ้างหนึ่งแล้ว) ยังได้พบผล จากค้นคว้าว่า “ความรู้สึกเป็นมิตร” นั้นมีความสัมพันธ์กับลักษณะ “Stereotype” ที่คน ๆ นั้น มีอยู่ด้วย โดยที่ถ้ามีความรู้สึกเป็นมิตร ต่อประเทศใดประเทศหนึ่งแล้ว ลักษณะ Stereotype ที่บุคคลนั้น ใช้ชี้บ่งหมู่คนที่นี่จะเป็นไปในทางดี ในทางน่าชื่นชมเสียเป็นส่วนใหญ่ ยิ่งมีความรู้สึกเป็นมิตร ต่อประเทศนั้นมากเท่าไร อุปนิสัย และคุณลักษณะซึ่งเป็น Stereotype ที่จะชี้บ่งกลุ่มคนที่นี่ยังเป็น ไปในทางดี น่าพึงพอใจ

ตรงกันข้ามถ้าหากมีความรู้สึกที่ไม่ดี ไม่เป็นมิตรกับประเทศนั้น ลักษณะ Stereotype ที่บุคคลจะชี้บ่งว่าเป็นลักษณะประจำเฉพาะของกลุ่มของประเทศดังกล่าวก็ยิ่งเป็นไปในทางลบ ไม่น่าพึงพอใจมากขึ้น

แต่ไม่จำเป็นว่าถ้ามีความรู้สึกไม่ดีต่อประเทศหนึ่งจะต้องมี Stereotype ที่เป็นไปในทางลบ ทางไม่ดีไม่งามเสมอไปทั้งหมดทุกกรณี ดังเช่นการวิจัยที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกแห่งที่ทำการวิจัย ซึ่งมีความรู้สึกที่ไม่ดีเอามาก ๆ กับประเทศรัสเซีย (ขณะนั้นอยู่ในช่วงปี ค.ศ. 1951) แต่ลักษณะ ชี้บ่งก็ยังมีสิ่งดี ๆ ปนอยู่ด้วยบ้าง เช่น บอกว่าเป็นพวกที่อดทนทำงานหนักได้ ใฝ่ความก้าวหน้า กล้าหาญ ฯลฯ รวมอยู่เช่นกัน

ดังนั้น Stereotype จึงไม่ได้เป็นเพียงแต่ประกอบด้วยความมั่นใจในกลุ่มลักษณะเฉพาะด้านใด ด้านหนึ่งว่าบวกอย่างเดียว หรือมีแต่เฉพาะด้านลบอย่างเดียวตามความรู้สึกที่มีอยู่